

Wessely Gábor

Közelítgetések

Tolna megyei napló

Egyszínű füzetek

8.

sárga

2004.

Borító: Szabó Gergely
Sokszorosítás: ALTO Nyomda Kft.

Szatmári Juhos László grafikáival

©Wessely Gábor, 2004

Támogatók:

Szolnok Város Önkormányzata
Tolna város önkormányzata

ISBN 963 217 029 6

Közelítgetések

Tolna megyei napló, 1995-96-97-ből

1995. január 1.

Élünk, és ez nem akármilyen. Jutalom vagy büntetés, véletlenek összjátéka vagy kiválasztgatás. Egy vagyok az élők közül, a 4,6 milliárd emberből. Az alapvető kérdésre, a létproblémára én is keresem a választ – a bizonyíthatót, a kézzelfoghatót –, ugyanúgy, mint előttem már oly sokan a történelmi idők során. Ugyanúgy, hiába. Mert logikus megoldás nincs. Vagy elhisszük a megfoghatatlant – Isten létét, aki jókedvében megteremtett minket a föld porából, az örökkévalóságnak –, vagy beletörődünk abba, hogy néhány évtizednyi fizikai valóság, jelenlét után eltűnünk a semmibe, a nemlétebe, végleg.

Nem a saját nyűgeimmel, hétköznapi problémáimmal akarom megtölteni ezt a naplót, nem a keserűségeim, sikertelenségeim, betegségeim rögzítése az elsődleges célom, hanem a gondolataim megírása. Istenről, a világról, s benne magamról. Én leszek a főszereplő – ez elkerülhetetlen –, de a közönség is én leszek. Lássam, mit produkálok!

Adataim. Wessely Gábornak hívnak, 37 éves vagyok, újságíró, három gyermek apja. Tolna megye Tolna városának lakója. Magyarországi magyar. Bár inkább európeai, s még inkább világpolgár. Röghöz kötött világpolgár, ragasztóban totyogó távfutó.

1995. január 2.

Ez az év három évig tart, ha tart. Világvége hangulat van, 2000 felé közeledve. A feleségem, Erzsébet álmot látott. Tűz volt benne és füst, és egy évszám: 1996. Nyakunkon az utolsó ítélet? Szeretnék „még időben” jó útra térni, el-eljárni a templomba, gyónni, áldozni. Tisztába tenni a lelkemet.

Ez az év azért tart három évig, mert a naplóírást '95 májusában megszakítom, aztán '96-ban szeptemberig folytatom, és csak '97-ben fejezem be. Ha lesz '97. Akkor happy end-del zárulhat a mű. Hát mégse purcant ki az emberiség, mégis megmaradtunk! Hurrá! Lehet, hogy több évszázadnyi haladékot kaptunk. Elvégre Istennek egy nap, mint ezer esztendő... Ujjongunk mi ostobák, mert nem sejtjük, mennyivel jobb volna már odaát...

Jelen munkámat dokumentumnak, üzenetnek szánom. A „Közelítgetések” címet adtam neki. Önmagamhoz is szeretnék közelebb férközni általa, és a teremtés titkaihoz is. Az adott korban, az adott földrajzi helyen, az adott szellemi kapacitás bevetésével, nagyszabású fürkészésbe kezdek. A lényegyet egyből eltrafálnom nem hiszem, hogy sikerül. Marad a cikkcakkos haladás – Őfelé. Becserkészem a szelíd vadakat, amelyek azon a csodatisztáson legelésznek, ahol a logika fegyverei csütörtököt mondanak. Becserkészem őket, de még fogalmam sincs, mit kezdek velük. (Vagy ők énvelem.)

1995. január 3.

Boris Jelcin ezennel halhatatlanná vált: vodkát neveztek el róla. Ő az orosz birodalom feje, löveti a rakoncátlan csecseneket rendszeresen, de ez csak a mában újság. Ki emlékszik az elmúlt évszázadok politikai vezetőire, hadvezéreire? A márkanév az más, az örök. Otthon, Oroszországban kevesen engedhetik meg maguknak, hogy megvegyék a Boris Jelcint – a hét decist –, mert nagy a szegénység. Sorra fagynak meg a hajléktalanok a moszkvai mínusz 30-ban. Ez az, amiről szól a krónika, s képzelhető, hogy mi minden történik, amiről fogalmunk sincs. A szibériai olajmezőkön, a sarkkörön túli lelőhelyeken, milyen kőkori körülmények között élhetnek emberek, népcsoportok! S mi lehet a több százezer Európából kivont katonával, katonacsaláddal, akiket lakókocsi-táborokban helyeztek el! Oroszország már megszokta, hogy ezer sebből vérzik. Többnyire önmagát mardossa, s ha jön valami külföldi támadás, vagy gazdasági szankció az se végzetes csapás; elfér a többi közt.

Talán rosszul is éreznék magukat, ha minden simán, flottul, szervezeten működne. Ilyen a mentalitásuk. Nagy nekibuzdulások, zátony, vodka. Ez az események természetes rendje a CCCP legnagyobb utódállamában. Biztos, hogy baj lenne, ha nem lenne baj!

1995. január 4.

Általában minden kezdeményezés úgy indul, hogy valakinek van egy ötlete. De a pénz és az egyéb eszközök a legritkább esetben vannak ott, ahol az ész. Tehát valakinek van egy ötlete, és azt mondja, nosza, ugorjunk neki, csináljuk meg, s ugyanakkor valaki más ül egy széken, és felemeli a mutató ujját, hogy nem addig a. Mert meg kell teremteni előbb a jogi - anyagi - személyi - technikai hátteret és a többi... Jó, teremtsük meg – így az ötletgazda. És ha a pozícióban csücsülő ifjabb korában maga is nyüzsgő fickó volt, és partner, benne van a buliban, akkor nincs semmi veszve. Mert magyarosan, nyögve nyelősen, lassacskán, csikorogva elindul valami, lángocskává növekedhet a szikra. De ha a főmufti sose volt az a hajde nagy agitprop, vagy ha volt is, nem szívesen emlékszik rá, mert csak baja származott belőle, akkor kánya van. Mert ökelme mindent megtesz az ügy – ellen. Rühelli a buzgómócsingokat, a bajkeverőket, akik miatt neki szegénynek, még esetleg túlóránia kell! Na, ezért volna célszerű olyan embereket pozícióba, hatalomhoz juttatni, akiknek „harcos” múltjuk van. A tegnap vagányaiból lesznek a holnap tette kész, tetterős gazdasági és politikai vezetői.

1995. január 5.

Vállalkozási kedv. Azt hiszem, rosszkor születtem. Nekem semmi kedvem vállalkozni. A vállalkozás nyugtalan, zaklatott hangzású szó, bizonytalan kimenetelű feladatsort sejtet. Kis emberek nagy akarását. Haja, az élet küzdelem, s az élet célja a küzdés maga. De én utálok küzdeni. Én a kerek, szép, kész dolgokat szeretem, melyekhez hozzáadhatom a saját kerek, szép, kész munkáimat. Ott

érzem jól magam, ahol nyugodtan ücsöröghetek, elidőzhetek, ahol béke vesz körül. Nem felejttem, nem vettem meg a kalandos ifjúságot, de amikor megállapodni vágyik az ember, akkor legyen rá módja Közép-Európában! Mert ami röhejes bürokrata bakinak számított, viccnek, sztorinak, az innen nézve már arcpirító pökhendiség, idegesítő szervezatlenség. Bizonyos ügyeket még tovább kell göngyölíteni, bizonyos masinákat még meg kell bütykölni, miután „készen” megkaptuk őket, s kifizettük a kifizetni valót. Na, ehhez kell a vállalkozási kedv, hogy egyesek lelkiismeret-furdalás nélkül meg tudják fejni a jónépet! S ez az, amiben én nagyon nem szeretnék részt venni. Mert a keretek nem adottak, precíz munkát végezni tulajdonképpen lehetetlen, csak hajtani lehet, s lenyúlni a dohányt.

1995. január 6.

Anyám Szolnokon él, egyedül, egy bérház második emeletén, 46 négyzetméteren. A bérház már nem teljesen bérház, a lakók többsége megvette a kéglit, és tulajdonossá vált. Anyám is, ha jól emlékszem, 88 ezerért. Most 1 millióért eladhatná. (Ekkora infláció azért nem volt az elmúlt rendszerváltó esztendőkből; mondjuk ki: potom pénzért jutott a lakáshoz, amit előtte vagy 25 évig bérelt, apámmal, majd nélküle.) Én is ott nőttem fel, a másodikon, kilátással a Budapest-Záhony vasútvonalra, és a mögötte elterülő ruszki lőtérre. Közel 30 évig csodáltam e panorámát, bár közben eljártam iskolába (Békéscsabára, Székesfehérvárra), és dolgozni (Kunszentmártonba, Mezőkovácsházára, Berettyóújfaluba, Pestre). Kitanultam a geodéta-mesterséget, bejártam itthoni s külföldi tájakat, aztán Tolnába nősültem, s itt telepedtem le. Szép lankásak a szekszárdi dombok, barátságosak errefelé az emberek, anyámat is szeretném elcsalogatni, de azt mondja: öreg fát már nem lehet átültetni. 74 éves. Bosszant, hogy megoldatlan mindkettőnk élete, de mi tagadás, néha nekem is olyan jó hazamenni. A spenót színű lépcsőházban felbattyogni a másodikra és kinézni a vasúti gátra, meg az elhagyott lőtérre, ahol a bombatölcsérekben játszadoztam.

1995. január 7.

Apám száma volt a hetes. Apám sokat szenvedett, 65 évet élt. Számos testi-lelki sebet hordozott. Vadhús nőtte be a felcserkések nyomait az oldalán s a hátán. Repeszeket, golyókat bányásztak ki belőle a háborúban. 16 évesen teljesen árván maradt Hamburgban – az Újvilágba akartak kivándorolni, hajójegyre gyűjtöttek és vártak, amikor nagyanyám meghalt, tüdőgyulladásban –, s ki tudja, hogyan keveredett onnan vissza, Budapestre. Keveset beszélt magáról, nem is nagyon kérdeztük. Indulatos volt, ideges mindig, s anyám nem fáradozott a megnyugtatóján. Sőt! Rosszul éltek. Anyám, mint egy négygyerekes család legkisebb, elkényeztetett tündibündikéje, megszokta, hogy ketten-hárman mindig összefogtak egy ellen, s azt piszkálták. S ebből a számára kedves szerepből – melyben sosem ő volt a kicsúfolt – egyszerűen nem bírt kinőni. Apám ellen bennem talált szövetségesére – 17 éven át.

Középiskolás voltam, az osztály mókamestere, amikor meghalt a fater. Minden mondatom, minden mozdulatom röhejszámba ment, úgyhogy volt, aki nem is próbálkozott a részvényt nyilváníttal, volt, aki megkísérelte, s elvihogta magát... Szóval nem tűnt egetverőnek a kömyezet gyásza. De a mienk sem. Apám legnagyobb tragédiája az volt, hogy senki sem szerette. Az ismerősei sem, anyám sem, én sem.

1995. január 8.

A lépcsőfokok nem kerülhetők meg. A lépcsőfokok nem ugródeszkák. A haladás lassú, idegborzoló és kényelmetlen. Apám csak egyetlen dologra koncentrálni tudott, arra, hogy átmentse a magot. Hogy életben maradjon. Lehetett volna talán belőle jeles költő vagy képzőművész (tehetségesen írt, rajzolt, de nem tanulhatott, nem is alkothatott), és hogy semmire se vitte, az nem rajta múlt, az a kor bűne volt. Az apját soha nem ismerte, megélt két háborút, és elkényvelhetett két sikertelen házasságot. Végül 47 évesen apává vált. Ennél több öröm aztán nem is érte. Továbbította a létezés lehetőségét.

Pénzt, házat, befolyásos ismerősöket, használható tanácsokat nem hagyott rám. De legalább ráállított a startkőre. (Ő annakidején arra is magától mászott fel.) Most az én feladatom, hogy a semmiből valamit csináljak. Hogy az én gyerekeim már ne a nulláról kezdjék. Közben, miközben fészket és útravalót készítek nekik, talán lesz időm arra is, hogy a saját álmaim megvalósításán ügyködjek. Talán. Néha eltűnődöm, hogy hol tarthatnék már, ha nem „ide” születek, de vajon, ha iskolázottabb és módosabb lennék, ha felsőbb körökben foroghatnék, többet tudnék az életről? Írhatnék hitelesen egy düledező vályogházról vagy egy vándling mosogatóvízről?

1995. január 9.

Vonz a szülőföld, csalogat a hazai táj. Furcsa dolog ez, összetett és megmagyarázhatatlan érzés – személyre szabott, egyénenként eltérő –, mint annyi más emberi dila, a játékszenvedélytől a szerelemig. Amikor e kérdéssel foglalkozunk – művészi vagy tudományos eszközökkel nekiesve –, általában az otthonától távolra vetődött (száműzött vagy menekült) ember szomorúságát elemezzük. Kevés szó esik azonban a visszavágyódás egyik alapvető okáról, arról az önámításról, hogy az alany azt képzele: szülőföldjén még minden a régi. Ott nem múlik az idő. Nélküle megállt az élet, tulajdonképpen saját gyermekkorába repülhet vissza. Megfiatalodhat, dús hajfürtjeibe mint rég, belekapaszkodhat a szél, sörmecset játszhat a haverokkal, és másképp csinálhatja a holnapját – amit tegnap elszűrt. Új lehetőséget, új esélyt, új reményt kap.

Amikor hazamegyek Szolnokra, engem mindig meglep, hogy mi minden változott már megint. Nélkülem is. Nem voltam azelőtt sem cselekvő részese a városépítésnek, vagy a helyi kulturális életnek, de „szemlélő részese” igenis voltam. Tudtam a történelemsokról, folyamatukban láttam őket, viszonylag pontos információkkal rendelkeztem egy hídépítésről vagy egy színházi bemutató körüli cécóról. Most viszonyt hiányzik a jelenlétem. (Legalábbis nekem.) És zavar, hogy nem vár rám az Alföld háborítatlanul, amíg megint visszatérek.

1995. január 10.

Elindultam Mosdósra, mert parlagfű allergiám van, és elhatároztam, hogy kikúráltatom. Három éve csapnivalóak az augusztusaim – amikor virágzik a „szerbfű” –, és most a főorvos felírt valami külföldi gyógyszert, amit csak be kell lélegezni, s ha meg nem is gyógyít, de tünetmentessé tesz. Márciusban kell kezdeni a kúrát, és augusztusra hozzászokik a szervezet a fokozatosan növelt pollenadagokhoz; a szisztéma ugyanaz mint a védőoltásnál.

Elindultam a mosdói tüdőgondozóba, hogy megtanuljam a szer orrba fecskendezésének csínját-bínját. De csak Zombáig jutottam a jó öreg Polskival. Hengerfejtömítés zutty. Valahogy visszavergődtem busszal Szekszárdig, előkerítettem a cég kedvenc taxisát, Keppel Sanyit, aki elvontatott a szerelőhöz. Közben csendben hullt a hó. Sanyi előtt átfutott egy kiskutya. Nem mert fékezni, nehogy beletrafáljak hátulról; elütötte. Később megkérdeztem, hogy lett-e valami kár a kocsiában, mert éreztem, hogy számára ez az izgalmas, az lényegtelen, hogy közben elillant egy élet... Igen lett, a műanyag lökhárítója hosszan berepedt. Sajnálkoztam. Majd megragasztja, mondta.

1995. január 11.

Elindultam Mosdósra másodszor is, de „valaki” nagyon nem akarta, hogy odamenjek. A buszközlekedés baromi rossz, stoppolgattam is a szállingózó hóban, nem sok eredménnyel, egyfalunyit haladtam, ott meg olyan buszmegállónál tettek ki, ahol a gyorsjárat nem állt meg; nem ragozom tovább. Reggel 6-tól este 5-ig tettem meg a 80 km-t oda-vissza. Aztán bementem a szerelőhöz a kocsért – 4000 forint. Hát végigcsináltam ezt a tartalmas napot is. Azon töprengtem, hogy miért történt ez így. Néha már teljesen sorsüldözöttnek érzem magam. Amit más, néhány óra alatt letud, arra nekem két napot kell elvesztegetnem. Abban reménykedem, hogy nekem hosszabb életem lesz – mert lassabban járok – mint a gyorsaknak és sikereseknek. Talán majd azzal kárpótol a sors, a mostani krónikus lemaradásomért. (De ha nem, akkor nagyon fogok méltatlankodni!)

Egyre többet foglalkozom a túlvilággal. Ha az ember élete közepén már nagyjából végiglátja várható útját, és rádöbben, hogy álmainak legfölbjebb a töredékét valósíthatja meg, átsandít a túlpartra. Ugye ott vagy Isten? És ugye én is odamehetek, ha jó leszek?

1995. január 12.

Az élet eszközparkja. A tárgyi környezettől azt várná az ember, hogy jól funkcionáljon, és őt szolgálja. Na, ez nem egészen így van nálunk. Házunk vertfalú, porlad a vakolat ha fagy, s ha olvad, foszladozik a bádogtető. Rendbe kéne hozni, vagy másikat venni, de nincs rá pénz. Ugyanígy a kocsi, a nagykorú Polski, hol itt, hol ott megy benne gallyra valami, le kéne cserélni, de miből? Háztartási gépünk körülbelül annyi van, mint a szüleinknek a hatvanas években volt: tévé, hűtő, mosógép, porszívó. Hol van a videó és a mikró, hol a mosogatógép és a többi életkönnyítő szerkezet? A meglévő cuccainkat is inkább mi segítjük létezni, s nem ők minket. Javításukra több tízezer forintot költünk, évente. Pedig mi volna a kíváncsú? Pedig az volna a kíváncsú, hogy tartós eszközpark álljon a rendelkezésünkre, olyan épület, olyan technika, amit gyerekjáték karbantartani, s ha romlani kezd, időben lecserélhető, korszerűbbre, tartósabbra. Ezzel szemben mi toldozgatunk-foltozgatunk, vagy ha abszolút menthetetlen a masina, veszünk helyette egy másik bővít – jó olcsót –, s ugyanott tartunk ahol azelőtt. A haladást nem nekünk találták ki.

1995. január 13.

Diplomás házaspár, három gyerekkel. A nagyobb lány elsős, a pici most növeget ki a pelenka(ka) korból, a középső, a fiú ovis. Mind az öten bilibe szarnak. Fürdőszobára még – házasságunk nyolc éve alatt – nem sikerült pénzt spórolnunk. Az asszony vájdlingban mosogat és nincsenek piperecikkei, a férfi legénykori csizmájában és szakadt farmerében jár a sajtófogadásokra. Az örökifjú! Az

asszony pedagógus – bár most gyeseen van – a férfi korábban mérnök volt, most az ország egyik legjobb publicistája. (Bár ezt, mint a néger síbajnoknak, nem áll módjában bizonyítani.)

Nem isznak, nem dohányoznak, szerencsejátékot nem üznek. Ha részletfizetési kedvezményben részesülnek – kelet-európai viszonylatban szolid kamatra –, a számlákat időben befizetik. Gyermekruhákat sok helyről kapnak, rokonoktól, ismerősöktől, s a nem túl használtakat használják, majd továbbadják a náluk (is) szegényebbeknek. Eddig még szociális segílyt nem kértek. Nem azért, mintha nem estek volna bele a jogosultak sávjába – az egy főre jutó summa alapján –, hanem azért, mert szégyellték. Ők nem szorulnak rá! Szépen nevelik gyermekeiket, jóra tanítják őket, azok illedelmesen köszönnek, beszélnek, és nem szidják a kormányt. Semelyiket. Sőt, bizakodnak, és sokat remélnék a jövőtől. De meddig?

1995. január 14.

A reklámokból világosan kitűnik, hogy melyek azok a cikkek, tevékenységi körök, melyek forgalmazói, üzletkötői, gyakorlóí tiszteességtelen kereskedelmi hasznot vágnak zsebre. Édesség, rágó gumi, mosópor, fogkrém, borotva, autó, biztosító, bank, kávé, dohány, alkohol, s itt lépünk át a legális és illegális biznisz határán, ami a valutázásban, a fegyver, drog, hasadó anyagok és emberkereskedelemben torkollik. Maradva a kedves és szeretett vásárló engedélyezett, de tiszteességtelen megfejtésénél, elmeditálhatunk azon, hogy milyen mélységig kívánunk részt venni a show-ban. Mennyire engedünk majmot csinálni magunkból, mennyire hisszük el, hogy minden miéttünk, a mi egészségünkért, sikeres polgári hétköznapijainkért történik. És csupán azért verik magukat költségbe a hirdető, azért veszik a tévétől a milliós reklámperceket, az újságoktól a százezres oldalakat, hogy közöljék velünk a csodát. A lehetőséget, amiből nem szabad kimaradnunk. Ami nekünk – és nem nekik! – fontos.

A reklámokból világosan kitűnik, hogy mivel érdemes foglalkozni ma. Merre célszerű elindulnia annak, aki nem túl nagystílú, nem túl dörzsölt, egy picit gyáva is, de sokat akar. Hová érdemes csatlakozni csatlósként – a konkurensi álmokat messze hessegetve –, magyarországi márkakereskedőként, rendkívüli teljesítményekre képes, profi profitvadásznak.

1995. január 15.

Itt élsz.

Bebarangoltad a tájat.

Ismered a források vizét.

*Lakásra tettél szert, tehetséged,
és a jogszabályok adta lehetőségek szerint.*

Pénzt keresel, gyereket nevelsz.

Megszoktad egy asszony főztjét.

Ez a te világod?

Néhány évvel ezelőtt még kisbetűvel kezdtem volna a sorokat, és nem tettem volna írásjeleket a végükre. Sokáig nagy hatással volt rám Kassák. Illetve mindig az, akit éppen ízlelgettem. Petőfi, Arany, Csokonai, József Attila, Benjamin László. Csak most a közelmúltban vált véglegessé az én verselési formám. (A tartalom, a stílus pontosítása még továbbra is várat magára. Nincs meg a kellő gyakorlat, nem alakult ki a mesterségbeli tudás, sőt, merjem kimondani, tárgyi ismereteim is hézagosak. Kevés verset volt alkalmam írni. Östehetség lehet valaki 20 évesen, de 40 évesen már jobb, ha szaktekintély. Különben röhejessé válik, mint a kopaszodó - öszülő - pocakosodó „azértis” rocker.)

Verselési formám tehát kikristályosodott. Rájöttem, hogy nekem szükségem van mondatokra. Világos, elkezdett és lezárt közlésfázisokra. Az olvasóra bízandó talányokat nem állhatom.